

K POČIATKOM MODERNEJ LITERÁRNEJ VEDY V STREDNEJ EURÓPE

Dušan Teplan
Filozofická fakulta, Nitra

UDK 82.0(091)"194":801.6:929Isačenko A.V.

V okvirov zgodovine literarne vede se na območju Srednje Evrope kaže kot izrazito pomembno medvojno obdobje. Takrat so se namreč pojavile številne znanstvene šole ali smeri, ki so se začele ukvarjati z modernim raziskovanjem literarnih besedil. Zahvaljujoč temu se je lahko začela izrazito razvijati tudi verzologija, kar dokazuje več publikacij. Cilj prispevka je prikazati, v kolikšni meri je vplivala na modernizacijo literarne vede knjiga A. V. Isačenko *Slovenski verz* (1939). Izhajali bomo iz dveh recenzij iz leta 1940: na eni strani se osredotočamo na članek slovaškega literarnega znanstvenika, zgodovinarja in kritika Mikuláša Bakoša, na drugi strani pa izhajamo iz članka slovenskega literarnega kritika Jožeta Kastelica.

moderna literarna veda, formalizem, objektivno preučevanje literature, verzologija, slovanski kontekst literarne vede

Within the history of literary studies in Central Europe the interwar period is extremely important, for it was at that time that there appeared a number of schools and directions which launched modern literary research. Thanks to this, versology could significantly develop, as shown by numerous publications. This paper aims to show the contribution to the modernisation of literary studies made by A. V. Isačenko's book *Slovene Verse* (1939). We shall start with two reviews from 1940: by the Slovak literary scholar, historian and critic Mikuláš Bakoš and the Slovene literary critic Jože Kastelic.

modern literary studies, formalism, objective research literature, versology, Slavic context of literary studies

Ako ključové sa v prípade modernizácie literárnej vedy v strednej Európe ukazuje obdobje medzi dvoma svetovými vojnami. Nemožno síce povedať, že v predošlom období nevznikli odborné štúdie či monografie, ktoré by mohli byť aj dnes nápomocné pri vedeckom skúmaní literárnych textov. Ak však samotný moderný prístup stotožníme s tým, čo v literárnej vede požadujeme dnes najviac (spomenúť môžeme napríklad analýzu imanentných zákonitostí literatúry, indiferentnosť výskumu či dôkladnú špecifikáciu skúmaných problémov), jeho počiatok môžeme skutočne objaviť práve v období medzi rokmi 1918 až 1939.

1 Úvodné informácie: Medzivojnové obdobje a literárna veda v strednej Európe

Detailnejší pohľad umožňuje nakoniec aj špecifikovať jednotlivé príčiny medzivojnového príklonu k novým, netradičným perspektívam. Netreba zabúdať napríklad na rozvoj novátorskej metodológie, respektíve na zrod priekopníckych vedeckých metód podporujúcich skúmanie vnútornej stavby/kompozície/štruktúry literárnych textov. Špeciálne pritom myslíme na formalizmus, ktorý sa dostal do strednej Európy z Ruska, a to vďaka prácam od osobností z OPOJAZU (Viktor Šklovskij, Boris Ejchenbaum, Jurij Tyňanov a i.) a Moskovského lingvistického krúžku (Roman Jakobson, Boris Tomaševskij, Peter Bogatyrev a i.).¹

Len mimochodom, práve záujem o ruský formalizmus môže potvrdiť, že zmenu literárnej vedy v strednej Európy ovplyvnilo aj povestné »otváranie okien«. Inými slovami, k modernizácii literárnovedného skúmania prispela aj schopnosť akceptovať osobité hľadiská, ktoré pochádzajú z odlišného vedeckého prostredia.

Je len prirodzené, že mnohí literárni vedci začali s ruskými formalistami spolupracovať bezprostredne, ako to dokladá povedzme aj situácia v medzivojnovom Československu.

Čo sa týka metodológie, súčasne môžeme pripomenúť vznik štrukturalizmu, keďže rovnako prispel k zmene celkového myslenia o literatúre. Dokonca môžeme povedať, že literárnovedný štrukturalizmus bol v tomto smere účinnejší ako formalizmus, čo súvisí aj s tým, že práve mnohí Stredoeurópania v medzivojnovom období prispeli k jeho vlastnej konštitúcii.²

To je inak aj rozdiel od formalizmu, ktorý sa často vnímal ako cudzí, nevlastný vedecký pohľad. Niektorí kritici otvorene hovorili o tom, že formalizmus v skutočnosti predstavuje ohrozenie domáceho myslenia a ako taký nemá v priestore strednej Európy žiadne opodstatnenie.³

Pokiaľ ide o priebeh uvedenej modernizácie, určite treba spomenúť aj autonómnosť literárnej vedy, respektíve jej plné osamostatnenie. V tomto smere je dôležité pripomenúť najmä to, že jednotliví vedci už nepovažovali za dôležité podriaďovať výskum literatúry iným (napríklad národno-politickým či náboženským) cieľom.

V priebehu medzivojnového obdobia literárna veda už prestávala fungovať ako prostriedok nevedeckých ambícií, pričom začala pôsobiť nezávisle, napĺňajúc požiadavky, ktoré vyplývali z potreby poznať literatúru priamo zvnútra. No a ako samozrejماً sa v tejto súvislosti ukazuje aj explicitne formulovaná požiadavka scientizmu (Bakoš 2006: 17–44; Popovič 1970: 29 atď.).

Aj keď nemáme priestor na to, aby sme pomenovali všetky príčiny, ešte sa oplatí spomenúť, že na modernizáciu literárnej vedy v období mal vplyv aj vznik rozličných inštitúcií (osobitne myslíme na univerzitné katedry jednotlivých literatúr) umožňujúcich rozvinúť vedecké skúmanie systematicky.⁴ Literárni vedci zároveň pociťovali potrebu zakladať rôzne spolky či krúžky, vďaka ktorým sa mohli premnohé otázky rozpracovať na viacerých úrovniach.⁵

Prirodzeným dôsledkom tejto skutočnosti bolo aj to, že v medzivojnovom období vznikli významné kolektívne monografie či zborníky, no pripomenúť môžeme aj vznik úzko špecializovaných časopisov, kde mohli dané osobnosti pravidelne rozširovať výsledky svojej činnosti.

Aby sme nehovorili vo všeobecnosti, môžeme potvrdiť, že modernizácia literárnej vedy v uvedenom období prebehla vo viacerých krajinách strednej Európy. V prípade Česka stojí za pozornosť Pražský lingvistický krúžok (vznikol v roku 1926), v prostredí ktorého nadobudol konkrétne kontúry aj literárnovedný štrukturalizmus. K výraznej zmene literárnovedného skúmania osobitne

¹ Celkový vplyv ruského formalizmu na literárnu vedu v strednej Európe skúmali už viacerí autori: Karcz 2002; Mitoseková 2010: 461; Popovič 1970: 23–24; Steiner 2011 atď.

² Okolnosti vzniku a jednotlivé aplikácie štrukturalistickej metódy v strednej Európe opísali napríklad: Bakoš 2006: 29–30; Matejov - Zajac, 2005; Sériot 2002 atď.

³ Na Slovensku vystupoval proti formalizmu napríklad Ján Elen Bor, ako to dokazuje aj publikácia *Metóda literárnej vedy* (Bor 1940). Odpor k ruskému formalizmu sa však objavil napríklad aj v Čechách, ako o tom píše napríklad Tomáš Glanc v súvislosti s pôsobením Romana Jakobsona. (Glanc 2005: 125–127).

⁴ Samostatné katedry orientované na výskum a vzdelávanie literatúry v medzivojnovom období vytvorili univerzity v Bratislave, Brne či Lubľane.

⁵ Po vzore OPOJAZU či Moskovského lingvistického krúžku vznikli napríklad: Pražský lingvistický krúžok (Česko), Spolok pre vedeckú syntézu (Slovensko), Varšavský polonistický krúžok (Poľsko) atď.

prispel Jan Mukařovský (1891–1975), čo potvrdzuje aj množstvo štúdií či monografií rozvíjajúcich základné štrukturalistické pozície (Mukařovský 1982). (Inak, ak hovoríme o pražskom štrukturalizme, treba povedať, že pri jeho počiatkoch stál Roman Jakobson, čo môžeme vnímať ako priamy dôkaz tej skutočnosti, že ruskí formalisti pôsobili v strednej Európe aj priamo.)

Dá sa povedať, že transformáciu literárnej vedy aj na Slovensku podnietila prítomnosť štrukturalistickej metódy. Kľúčovými osobnosťami boli v tomto smere predovšetkým Mikuláš Bakoš (1914–1972) a Michal Považan (1913–1952), ktorí vzišli konkrétne z prostredia slovenskej medzivojnovnej avantgardy.

Ich dôležitosť však nepotvrdzujú len príspevky analyzujúce samotné texty, respektíve riešiace konkrétne problémy v rámci jednotlivých literárnovedných disciplín.⁶ Zároveň nemožno prehliadnuť ani ich osvetovú činnosť, pričom významný je predovšetkým Bakošov preklad dôležitých štúdií ruského formalizmu. Ako je ostatne známe, vďaka týmto prekladom sa slovenský čitateľ mohol zoznámiť s myšlienkami Viktora Šklovského, Romana Jakobsona či Borisa Ejchenbauma (Bakoš 1971).

Keď prihliadneme na to, čo sme povedali doteraz, asi neprekvapíme, keď povieme, že modernizácia literárnej vedy prebehla v Poľsku obdobne. Formalistické či štrukturalistické analýzy rozvinuli – v nadväznosti na prvé impulzy Kazimierza Wóycického (1876–1938) či Manfreda Kridla (1882–1957) – predovšetkým osobnosti pôsobiace na univerzitách vo Varšave a Vilne (dnešný Vilnius), pričom najvýraznejšie sa prejavili Franciszek Siedlecki (1906–1942), Dawid Hopenstanz (1904–1943), Kazimierz

Budzyk (1911–1964) či Maria Renata Mayenowová (1910–1988), čo dôkladne zdokumentovali už viacerí autori (Erlich 1980: 166–168; Karcz 2002; Makaryk 1993: 204–207).

Je pritom dôležité upozorniť, že tieto osobnosti spolupracovali napríklad aj s významnými členmi Pražského lingvistického krúžku, čo opätovne umožňuje sledovať, ako kooperácia či túžba po otvorenosti pozmenila celkový charakter literárnovedného skúmania v strednej Európe (Karcz 2002: 145–146).

Konečne sa však dostávame k tomu, aby sme potvrdili, že v priebehu medzivojnovného obdobia nadobudla literárna veda moderné kontúry aj v Slovinsku. Dokazuje to, samozrejme, viacero skutočností, ale keďže chceme byť v príspevku aj konkrétni, zameriame sa konkrétne na publikáciu *Slovinský verš*, ktorú v roku 1939 uverejnil Alexander Vasilievič Isačenko (1911–1978), jeden z najvýznamnejších literárnych vedcov (jeho jazykovednú činnosť si teraz všímať nebudeme), ktorí v medzivojnovom období napomohli zmodernizovať stredoeurópsku literárnu vedu.⁷

2 Celkový význam publikácie pre rozvoj modernej literárnej vedy

Bolo by akiste užitočné, ak by sme detailne preskúmali, aký význam nadobudla uvedená publikácia priamo v kontexte verzológie. Ako je ostatne známe (a ako signalizuje už jej názov), autor v nej predostrel analýzu slovinského verša – vychádzajúc z tvorby významného slovinského romantika Franceho Prešerena (1800–1849).

Veľa by sme získali možno aj vtedy, ak by sme si ukázali, nakoľko sa ponáša na ďalšie verzologické práce, ktoré počas daného

⁶ Významná je napríklad verzologicky orientovaná publikácia Mikuláša Bakoša *Vývin slovenského verša* (Bakoš: 1939).

⁷ Treba povedať, že vedecká činnosť A. V. Isačenka významne zapôsobila na literárnu vedu tak v Slovinsku, ako aj na Slovensku, čo súvisí jednak s jeho pôsobením na univerzite v Lubľane a jednak s pôsobením na bratislavskej univerzite. (O jeho práci – či už v Slovinsku, alebo na Slovensku – viac napísali: Derganc 2011: 14–23; Ďurovič 2000: 83–84, 88–89, 91 atď.)

obdobia vznikli v strednej Európe. Rozhodne zaujímavá by mohla byť komparácia s Bakošovým *Vývinom slovenského verša* (1939), hoci v tejto súvislosti by bolo možné pracovať povedzme aj so *Štúdiami z polskej metriky* (1937) od Franciszeka Siedleckého (1937).

Nateraz však chceme uplatniť predsa len širšiu perspektívu, keďže v prvom rade túžime zistiť, akým spôsobom Isačenkova kniha odráža samotnú modernizáciu stredoeurópskej literárnej vedy. Špeciálne pritom hodláme využiť dve dobové recenzie, keďže modernosť, respektíve moderné založenie publikácie zaznamenávajú naozaj výborne.

Možno by bolo lepšie, ak by sme sa najskôr venovali recenzii, ktorá pochádza od slovenského kritika Jožeho Kastelica (1913–2003). Ako výhodná sa ukazuje jednak tá skutočnosť, že je rozsiahlejšia (čo znamená, že o Isačenkovej knihe poskytuje aj viac informácií). A zároveň pochádza od autora, ktorý sa slovenskej literatúre venoval systematickejšie (jeho dizertačná práca sa taktiež týkala Franceho Prešerena).

K tejto recenzii sa však dostaneme až neskôr, keďže obsahuje aj polemické poznámky problematizujúce práve význam danej modernizácie. Oveľa jednoznačnejšie v tomto smere pôsobí recenzia, ktorú v roku 1940 uverejnil Mikuláš Bakoš, a to konkrétne pod názvom *Príspevok k porovnávacej slovenskej metrike*.

Len tak mimochodom, Bakošov záujem o Isačenkovu publikáciu vyznieva prirodzene nielen preto, lebo ako literárny vedec riešil obdobné otázky. V tejto súvislosti netreba zabúdať na ten fakt, že aj on sám bol jednou z tých osobností, ktoré v priebehu medzivojnového obdobia dokázali dať literárnovednému výskumu aktuálny ráz.

Je nakoniec prirodzené, že keď Isačenko prišiel na Slovensko (do Bratislavy sa z Lubľany presťahoval v roku 1941), začali ihneď spolupracovať, pričom spoločne publikovali aj pozoruhodný príspevok reflektujúci možnosti vedeckého skúmania literatúry.

Osobitne si povšimli napríklad pozitivizmus či psychologizmus, no vzhľadom na to, čo sme uviedli doteraz (najmä teda pokiaľ ide o vplyv formalizmu), nebude náhoda, že za najvhodnejšie označili bádanie, ktoré formuje výhradne »literárny aspekt« (Bakoš 1964: 125).

Čo sa týka samotnej recenzie, prednostne asi treba povedať, že Mikuláš Bakoš upriamil pozornosť len na tie najdôležitejšie fakty. (V tomto smere sa rozhodol zdôrazniť najmä kontext, do ktorého Isačenkova práca patrí, jej základný cieľ, metodologické východisko, štruktúru a celkový význam.) Ale práve vďaka tomu, že uprednostnil skôr heslovitý prístup (čo zaiste súvisí aj s tým, že recenziu písal pre slovenských čitateľov), môžeme pomerne ľahko zaznamenať, ako vôbec Isačenko prispel k modernizácii literárnej vedy:

a) Desubjektívizácia literárnovedného skúmania. Osobitné povšimnutie si nepochybne zaslúži už Bakošovo vyhlásenie, že Isačenko vo svojej monografii nadviazal priamo na formalizmus. Okamžite nám totiž dáva najavo, aký vedecký prúd táto práca reprezentuje, poprípade, z akých zdrojov jej autor naozaj čerpal (»[...] založil tiež svoju prácu na výskumoch formalistov a ich pokračovateľov«).

Z hľadiska problematiky, ktorú teraz sledujeme, je však kľúčová poznámka, ktorá sa viaže na zistenie, že formalistický charakter príslušnej publikácii zabezpečuje príklon k štatistickému skúmaniu. Ako sa ostatne môžeme presvedčiť, Mikuláš Bakoš neopomenul zdôrazniť, že táto vedecká metóda dovoľuje v rámci verzológie eliminovať subjektivismus, respektíve subjektívne náhľady daného bádateľa: »Štatistické skúmanie, ktoré vylúčilo z metriky subjektívne domnienky skúmateľa a preukázalo vedeckú neupotrebitelnosť metaforicky vyjadrovaných subjektívnych dojmov skúmateľových.« (Bakoš 1964: 111.)

V tejto súvislosti sa vlastne dozvedáme, že Isačenko uprednostnil taký spôsob

vedeckého bádania, ktorý predpokladá odstránenie akéhokoľvek vplyvu osobných pocitov či predstáv. Inými slovami, z pohľadu Mikuláša Bakoša sa ako východiskové javí odosobnenie literárnovedného skúmania, hoci z celkovej perspektívy sa nedá prehliadnuť ani priama nadväznosť na formalistický variant objektivizmu, ktorý výborne približuje aj Bakošov príspevok *O tzv. formálnej metóde v literárnej vede*, kde sa okrem iného uvádza, že predstavitelia ruského formalizmu sa v prípade literatúry zaujímali hlavne o vnútorné zákonitosti (Bakoš 1964: 114–115).

b) Kozmopolitizmus v literárnej vede.

Ak sa už zmieňujeme o štatistickom skúmaní, stojí za to pripomenúť, že Mikuláša Bakoša zaujalo aj v súvislosti s ohraničením literárnej vedy. Dospel totiž k názoru, že Isačenko za pomoci danej metódy mohol preklenúť obmedzenie, ktoré literárnym vedcom nedovoľovalo, aby konkrétne diela skúmali aj mimo národného kontextu či bez konkrétnych národno-politických ambícií.

Všeobecne teda môžeme povedať, že Isačenkova publikácia z hľadiska slovenského recenzenta ilustruje aj kozmopolitizmus, respektíve kozmopolitické kontúry medzivojnovej literárnej vedy. Čo je však naozaj dôležité vedieť, táto charakteristika súvisí práve s odhodlaním uplatniť hľadisko, ktoré berie ohľad na spomínané vnútorné zákonitosti literatúr. Uvedený kozmopolitizmus vlastne len ďalej dokazuje, že modernizáciu vedeckého skúmania literatúry ovplyvnil výber metód orientovaných na to, čo konštituuje literárne diela zvnútra.

Ale aby nevznikol dojem, že k tomuto záveru sa Mikuláš Bakoš dopracoval náhodou, dodajme, že kľúčovú úlohu v tomto smere zohrala Isačenkova schopnosť poodhaliť, nakoľko sa verš Francoho Prešerena ponáša na verš nemeckého básnika Friedricha Schillera: »Štatistická metóda umožnila Isačenkovi zaujímavý dôkaz, že Prešeren nenapodobňoval ľudový veršový kánon, ako sa nazdávali niektorí teoretici, ale že skôr

nadväzoval na nemecký verš Schillerov.« (Bakoš 1964: 111.)

c) **Komparatívny výskum.** Vzhľadom na Isačenkovu ochotu prekročiť vonkajšie hranice literatúry môžeme považovať za prirodzené, že Mikuláš Bakoš v prípade jeho publikácie zdôraznil nakoniec aj prítomnosť komparatívneho hľadiska. Odlišne povedané, na základe uvedeného kozmopolitizmu potvrdil, že táto publikácia je výbornou ukážkou toho, akým spôsobom možno skúmať vzťahy medzi literárnymi dielami z najrôznejších lokalít.

Celkom jednoznačne pritom pôsobí nielen názov danej recenzie (*Príspevok k porovnávacej slovanskej metrike*), ale aj záver, kde recenzent podáva svoje výsledné stanovisko: »Isačenkova kniha o slovinskom verši je pozoruhodnou teoretickou prácou, zakladajúcou sa na modernej metodológii skúmania verša, ktorá priniesla cenné poznatky o slovinskom verši a prispela k budovaniu porovnávacej slovanskej metriky.« (Bakoš 1964: 112.)

Ak sme sa doteraz venovali tomu, čo Mikuláša Bakoša zaujalo pozitívne, neznamená to, že by sa v jeho recenzii neobjavili výhrady. Isačenkovi vytkol napríklad to, že pri skúmaní slovinského verša zanedbal jeho vývin a v tejto súvislosti vlastne vývin slovanského verša celkovo. (Túto výhradu Bakoš uviedol najmä preto, lebo usúdil, že jednotlivé národné literatúry sa mohli ovplyvňovať vďaka rovnakým či podobným vývinovým zmenám.)

Treba však povedať, že podstatne viac výhrad sformuloval slovinský kritik **Jože Kastelic**, a to v recenzii, ktorá vyšla rovnako v roku 1940 na stránkach domáceho časopisu *Dom in svet*. Niežeby tento kritik nevidel aj silné stránky (oceníl už samotný fakt, že vyšla svojbytná publikácia o slovinskom verši). Ale skutočne je v mnohých prípadoch viac kritický a aj preto nakoniec musíme príslušné atribúty skôr odvodiť ako jednoducho vypísať:

a) Stará škola verzus nová škola (tradičia verzus moderna). Aby bolo zrejme, aké sú základné črty Isačenkovej publikácie, Jože Kastelic na začiatku svojej recenzie uviedol, že moderný vedec pri výskume verša nemá potrebu prekračovať tento okruh svojho výskumu. A v tomto zmysle teda platí, že moderná literárna veda nie je v zhode s tradičnými prístupmi, pričom sám Jože Kastelic pripomenul aristotelovskú líniu, ktorej reprezentanti – po vzore antického filozofa – sledovali literárne javy s ohľadom na iný, mimoliterárny kontext.

Práve to inak odhalil aj Mikuláš Bakoš, keď skonštatoval, že Isačenko je priamym dedičom formalistického záujmu o vnútorné zákonitosti literatúry. Rozdiel spočíva snáď len v tom, že slovinský kritik túto skutočnosť nevnímal tak pozitívne, keďže jeho zaujímalo aj to, čo literatúru takpovediac obklopuje:

V metriki je torej treba raziskati forme, ki so nosilke metričnih pojavov, ali pa takrat, kadar so nam te forme skrite, iz našega metričnega doživetja ob nekih metričnih pojavih sklepati na osnovne forme – z drugimi besedami: iz funkcij poiskati njihove premenljive vzroke. Zato seveda staro meroslovje, ki v smislu Aristotelove filozofske Poetike umetnost oblikovno vrednoti in išče, kako se je teoretično postavljena praoblika v tem in tem primeru *pravilno* realizirala, modernemu raziskovalcu verza nič ne pove. Velja mu za aprioristično. Nedvomno je tak pozitivističen odnos do predmeta vprašanja metrike precej razjasnil, a rešil ni vseh. Prišli smo tako daleč, da velja raziskovalcu metrično vsak poljubni verz za pravilen. Napak metrično govorjeno ni več. Odklon od sheme bi mogel veljati za napako morda le še z vidika celotnega estetičnega vtisa kake umetnine. Z apriorizmom meroslovja so nekateri hoteli podreti tudi vso normativnost oblike. (Kastelic 1940: 419.)

b) Kozmopolitizmus a národné tradície. Ukázali sme si, že už Mikuláš Bakoš vypozeroval Isačenkovu snahu pohybovať sa mimo národného kontextu, respektíve mimo prostredia, z ktorého autori literárnych diel pochádzajú. K rovnakému poznaniu však

dospel aj Jože Kastelic, čo iba potvrdzuje, že ide o skutočne dôležitý fenomén.

Azda len treba pripomenúť, že slovinský kritik tento Isačenkov kozmopolitizmus neprijal s nadšením. Síce v plnej miere akceptoval fakt, že sa obrátil napríklad na nemeckú literatúru, ale vzápätí skonštatoval, že takýto prístup môže viesť k odvratu od domácich súvislostí (osobitne sa zmienil o ľudovej slovesnosti, respektíve o ľudovej piesni a jej vplyve na Prešerenovu poéziu), ktoré predsa len špecificky pôsobia na daných autorov:

Kar se tiče Prešernovih verzov tipa »Podpáši, vřzi róčnama«, se mi Isačenkova izvajanja ne zde dokazana. Prvič je težko odmisliť vsak vpliv slovenske narodne pesmi od pesnika tiste dobe, ki je v narodni poeziji videla »nekaj kakor prapoezijo« (Kidrič, Prešeren II, XIV). Gotovo ni Prešeren oblike narodne pesmi kar prevzel, a verzni zaključek zgornjega tipa se mu je utegnil zdeti »pravilen« prav zato, ker ga narodna pesem pač ima (to pesem je mogel opazovati Prešeren tudi brez njenega napeva, kot zapis), in ne samo zato, ker ga je videl tudi v nemški poeziji. Drugič pa je žal gradivo, ki nam ga daje Prešernovo naglašanje, dokaj nejasno – tako da si ne upam trditi, da je Prešeren v pesmi zmeraj res tako nedvoumno in odločno poudarjal samo en zlog vbeseđi. (Kastelic 1940: 422.)

Na záver chceme dodať, že jednotlivé recenzie – aj keď majú odlišný charakter – potvrdzujú, že počas medzivojnového obdobia sa v literárnej vede stala dôležitá vec. A hoci by sme teraz mohli hovoriť o samotnej verzológii, dôležité je, že obaja recenzenti si všimli aj niečo podstatnejšie. Spoločne totiž dokázali vypozerovať, že Isačenkova publikácia *Slovinský verš* predstavuje zhmotnenie tých literárnovedných tendencií, ktoré sa výrazne odklonili od predošlých postupov, a to v mene objektívnosti či kozmopolitizmu. Práve v tom zmysle – keď zoberieme do úvahy obe recenzie – je daná publikácia príkladom toho, ako sa zrodila moderná literárna veda v strednej Európe cez obdobie medzi dvoma svetovými vojnami.

Literatúra

- BAKOŠ, Mikuláš, 1939: *Vývin slovenského verša*. Martin: Matica slovenská.
- BAKOŠ, Mikuláš, 1964: *Problémy literárnej vedy včera a dnes*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- BAKOŠ, Mikuláš ed., 1971: *Teória literatúry: Výber z formálnej metódy*. Bratislava: Pravda.
- BAKOŠ, Vladimír, 2006: *Avantgardistický projekt moderny*. Bratislava: VEDA.
- BOR, Ján Elen, 1940: *Metóda literárnej vedy*. Trnava: Nakladateľstvo Fr. Urbánek a spol.
- DERGANC, Aleksandra, 2011: A. V. Isačenko v Ljubljani. Anton Eliáš, Eubor Matejko (eds.): *Florilegium in honorem Alexandri Isačenko*. Bratislava: UK. 14–23.
- ĎUROVIČ, Eubomír, 2000: Začiatky štrukturalizmu na Slovensku a bratislavský lingvistický krúžok. *Jazykovedný časopis* 51/2. 81–93.
- ERLICH, Victor, 1980: *Russian Formalism: History – Doctrine*. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- GLANC, Tomáš, 2005: Jakobsonův formalismus. Roman Jakobson: *Formalistická škola a dnešní literárni veda ruská*. Praha: Academia. 117–138.
- ISAČENKO, Aleksander V., 1939: *Slovenski verz*. Ljubljana: Akademska založba.
- KARCZ, Andrzej, 2002: *The Polish Formalist school and Russian Formalism*. Rochester: University Rochester Press.
- KASTEĽIC, Jože, 1940: Bez názvu. *Dom in svet* 52/7. 419–424.
- MAKARYK, Irena R. (ed.), 1993: *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms*. Toronto: University of Toronto Press.
- MATEJOV, Fedor, ZAJAC, Peter (ed.), 2005: *Od iniciatívy k tradícii*. Brno: Host.
- MITOSEKOVÁ, Zofia, 2010: *Teórie literatury: Historický prehľad*. Brno: Host.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan, 1982: *Studie z poetiky*. Praha: Odeon.
- POPOVIČ, Anton, 1970: *Štrukturalizmus v slovenskej vede: 1931–1949*. Martin: Matica slovenská.
- SÉRIOT, Patrick, 2002: *Struktura a celek: Intelektuální počátky strukturalismu ve střední a východní Evropě*. Praha: Academia.
- SIEDLECKI, Franciszek, 1937: *Studia z metryki polskiej*. Wilno: Dom Książki Polskiej.
- STEINER, Petr, 2011: *Ruský formalismus: Meta-poetika*. Brno: Host.